

РОЗДІЛ 2

Вдосконалення законодавчої бази для залучення інвестицій у виробництво електроенергії

Вдосконалення законодавчої бази для залучення інвестицій у виробництво електроенергії

Протягом останніх років в Україні було прийнято ряд законодавчих змін для підвищення інвестиційної

привабливості проектів з будівництва генеруючих потужностей та спрощення їх реалізації.

01

У 2023 році Верховною Радою України було прийнято **Закон України від 30 червня 2023 р. № 3220-IX “Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та “зеленої” трансформації енергетичної системи України”,**

основною метою якого є удосконалення умов розвитку відновлюваної енергетики в Україні. Законом було запроваджено ряд **нових механізмів підтримки розвитку відновлюваної енергетики на ринкових та конкурентних засадах:**

Запроваджено можливість укладання довгострокових прямих договорів купівлі-продажу електричної енергії між ВДЕ виробником та споживачем, електропостачальником або трейдером, так званих Corporate PPA's

(стаття 9-5 Закону України “Про ринок електричної енергії”). Зазначені договори є віртуальними фінансовими договорами та передбачають можливість довгострокової фіксації ціни на вироблену електричну енергію об'єктами ВДЕ. Фізичні купівля та продаж електричної енергії здійснюються окремо на різних сегментах ринку, водночас між

контрагентами відбувається взаємозалік у грошових коштах за моделлю контрактів на різницю. Тобто, якщо ціна електричної енергії на ринку менше визначеної у договорі, споживач сплачує різницю виробнику з ВДЕ, якщо навпаки, виробник з ВДЕ компенсує різницю споживачу.

Зпроваджено механізм видачі гарантій походження електричної енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії, та визначено НКРЕКП уповноваженим органом з видачі гарантій походження.

стаття 9-7 Закону України “Про альтернативні джерела енергії”. Створення системи видачі гарантій походження електричної енергії та забезпечення їх визнання в країнах Європейського Союзу є актуальним для споживачів, насамперед експортерів, з огляду на майбутнє запровадження механізму регулювання викидів вуглецю на кордоні з Європейським Союзом (СВАМ), а також для ефективного виконання прямих договорів.

Урядом затверджено Порядок видачі гарантій походження, а також Порядок визначення екологічної цінності електричної енергії з ВДЕ. З жовтня 2024 року реєстр гарантій походження успішно працює, видані перші гарантії походження та відбуваються торги ними. Середня ціна гарантії походження становить близько 13 грн за 1 МВт-год.

Удосконалено механізм проведення аукціонів з розподілу квоти підтримки, так званих “зелених” аукціонів, з урахуванням провідного світового досвіду

(стаття 9-3 Закону України “Про альтернативні джерела енергії”). Запроваджено модель контрактів на різницю замість фіксованого тарифу, а також спрощено перелік документів для участі у аукціоні.

згідно Порядку проведення аукціонів з розподілу квоти підтримки⁹.

Переможці аукціонів отримуватимуть довгостроковий контракт із ДП “Гарантований покупець” строком на 12 років. Максимальна цінова пропозиція учасника аукціону для СЕС та ВЕС з 2025 року становитиме 8 євроцентів за 1 кВт-год, а для інших видів ВДЕ (біомаса, біогаз, малі ГЕС) – 12 євроцентів за 1 кВт/год. Аукціони проводитимуться

Урядом було оголошено про проведення пілотних аукціонів вже у 2024 році, загальною потужністю 110 МВт, з яких 11 МВт з енергії сонця, 88 МВт з енергії вітру та 11 МВт з інших джерел енергії. Першим відбувся аукціон на 11 МВт з інших джерел енергії, на який з'явилося 2 учасники. Уряд до кінця 2024 року має схвалити рішення про проведення аукціонів у 2025 році та визначення обсягів квот на 2026-2029 роки.

Створено умови для залучення інвестицій у відновлювані джерела енергії на стороні споживача, зокрема через запровадження механізму самовиробництва, так званої моделі Net Billing

(стаття 9-6 Закону України “Про альтернативні джерела енергії”). Побутові та непобутові споживачі мають право набути статусу активного споживача та встановлювати генеруючі установки та/або установки зберігання енергії для покриття власного споживання з можливістю продажу надлишків електричної енергії електропостачальнику на ринкових засадах.

Зазначені ринкові моделі підтримки сприятимуть залученню інвестицій у нові проекти відновлюваної

енергетики.

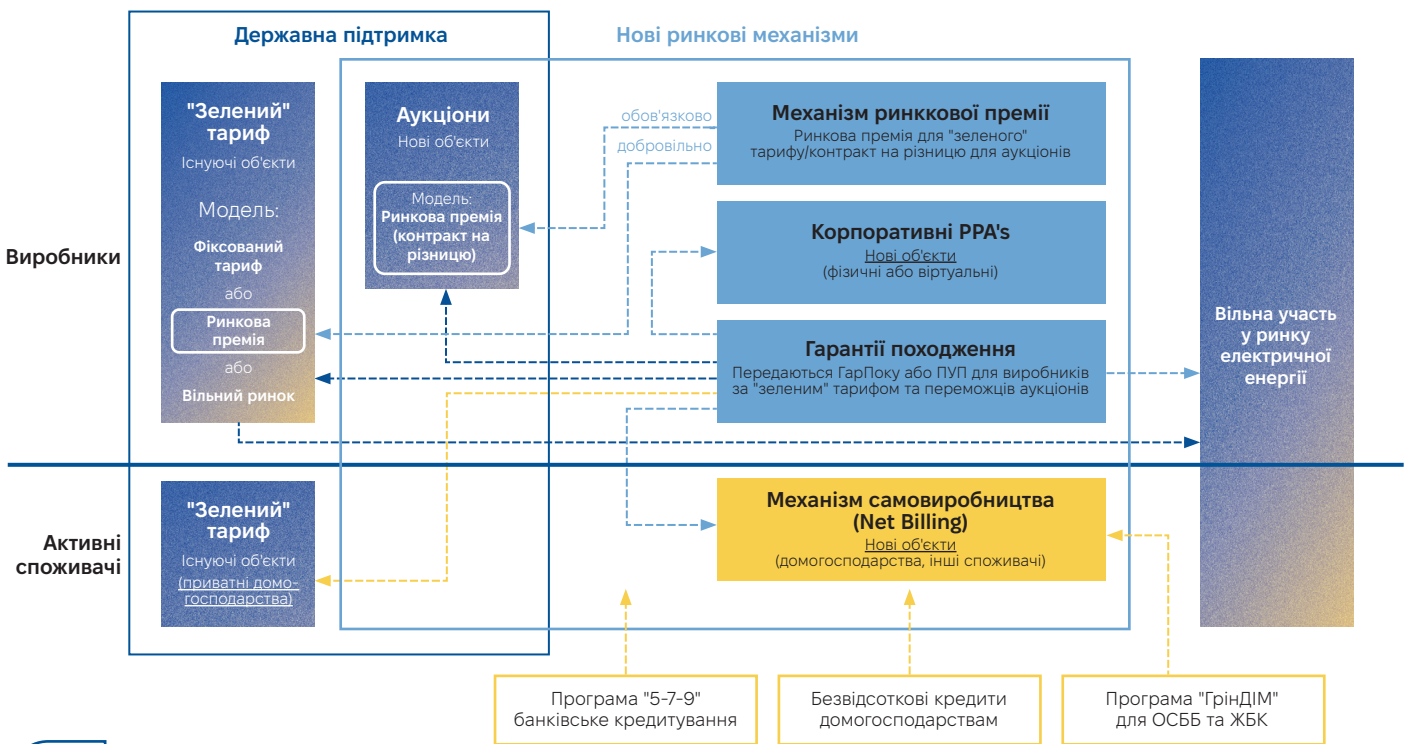
В той же час, існуючим об'єктам ВДЕ, які отримали підтримку за моделлю “зеленого” тарифу, надано можливість виходити із балансуєючої групи гарантованого покупця, здійснювати самостійний продаж електричної енергії⁹ на ринку електричної енергії та отримувати ринкову премію (модель feed-in premium). Відповідні зміни були імплементовані постановою НКРЕКП¹¹.

Напрацювання механізму вирішення проблем з заборгованістю, яка виникла у Гарантованого Покупця перед виробниками за «зеленим» тарифом.

Зокрема, планом Ukraine Facility 2024-2027 передбачено усунення причин формування поточної заборгованості шляхом розроблення Дорожньої карти процесу відокремлення надбавки

на відновлювану енергію від тарифу на передачу та подальшої лібералізації/реформування енергетичного ринку.

Спрощення та стимулювання реалізації проектів розподіленої генерації

02

Цілеспрямовані руйнування енергетичної інфраструктури державою-агресором призвели до недостатності генеруючих потужностей та обумовили необхідність перегляду планів розвитку енергетичного сектору України. Так, Уряд у липні 2024 року затвердив **Стратегію розвитку**

розподіленої генерації на період до 2035 року¹².

Вказана Стратегія передбачає шляхи та заходи розвитку розподіленої генерації, визначаючи суб'єктів господарювання приватної форми власності як основну групу для її реалізації.

⁹ - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1175-2019-%D0%BF#Text>

¹⁰ - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/757-2024-%D1%80#Text>

¹¹ - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0641874-19>

¹² - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/713-2024-%D1%80#Text>

У 2024 році для розвитку розподіленої генерації в Україні, зокрема приватними інвесторами, було імплементовано **ряд важливих законодавчих та організаційних кроків:**

Надання податкових¹³ та митних¹⁴ пільг під час ввезення на територію України енергетичного обладнання;

Спрощення умов будівництва та/або розміщення газопоршневих та газотурбінних установок, зокрема когенераційних¹⁵, а також процедури проходження оцінки впливу на довкілля¹⁶;

Спрощення процедури закупівель обладнання, підключення до систем розподілу¹⁷, газорозподільних мереж¹⁸ та теплових мереж¹⁹;

Створено законодавчу базу та оголошено про проведення довгострокових спеціальних аукціонів для закупівлі допоміжних послуг (різних видів резервів) з укладенням договору на 5 років з фіксованою ціною з прив'язкою до євро²⁰.

15 серпня Укренерго провело довгостроковий спеціальний аукціон на закупівлю послуг з резервів підтримки частоти, 11 переможців фінансово прогарантували будівництво 99 МВт генерації, яка має почати працювати до жовтня 2025 року. Також 22 серпня

Укренерго провело аукціон на послуги з автоматичного резерву відновлення частоти, на якому було розподілено 240 МВт резервів на послугу завантаження, що становить 41% від необхідного обсягу та 260 МВт симетричного резерву, що становить 62% від потреби²¹.

Оголошено про проведення конкурсу на будівництво генеруючих потужностей в обсязі 700 МВт та визначено його умови²². Конкурс проводитиметься згідно з порядком, затвердженим КМУ²³.

У Верховній Раді України зареєстровано та прийнято у першому читанні законопроект щодо спрощення умов ведення господарської діяльності №11392 від 02.07.2024²⁴, який очікує на друге читання. **Законопроект розроблено з метою суттєвого спрощення умов ведення господарської діяльності у частині:**

Приєднання замовників до електричних, газових, теплових мереж та мереж централізованого водопостачання;

Істотне зменшення витрат часу замовників на приєднання, усунення бар'єрів в процедурі приєднання до інженерних мереж;

Започаткування процесу створення загальнонаціональної геодезичної інформаційно-технічної системи з доступною інформацією про всі інженерні мережі;

Створення сприятливих умов для залучення інвестицій у розвиток ринків у сферах енергетики та комунальних послуг;

Забезпечення захисту прав замовників послуг з приєднання щодо отримання цих послуг належної якості в стислі терміни за обґрунтованою вартістю.

¹³ - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3853-20#n2>

¹⁴ - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3854-20#n2>

¹⁵ - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1320-2023-%D0%BF#Text>

¹⁶ - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1010-2017-%D0%BF#n12>

¹⁷ - <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0352874-22#n13>

¹⁸ - <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0355874-22>

¹⁹ - <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1823874-23#n10>

²⁰ - <https://www.nerc.gov.ua/storage/app/uploads/public/667/d19/6fd/667d196fd62b6077612409.pdf>

²¹ - <https://ua.energy/dopomizhni-poslugy/#1724134294973-419ecfbb-7d12>

²² - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/756-2024-%D1%80#Text>

²³ - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/677-2019-%D0%BF#n42>

²⁴ - <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/44521>

05

З метою вирішення проблемних питань ринку електричної енергії та інтеграції з ЄС підготовлено законопроект щодо **об'єднання ринків електричної енергії України та Європейського Союзу** №12087 від 02.10.2024²⁵ з метою формування загальноєвропейських об'єднаних спотових ринків

електричної енергії – ринків «на добу наперед» та внутрішньодобових ринків, а також створення єдиного балансуючого ринку для впровадження обмінів балансуючими послугами через загальноєвропейські платформи. Таке об'єднання ринків сприятиме підвищенню ліквідності на ринку.

06

Крім того, для покращення платіжної дисципліни на ринку електричної енергії розробляється законопроект для забезпечення **відкриття певними учасниками ринку поточних рахунків із спеціальним режимом використання** та можливості

запровадження відповідного алгоритму розподілу коштів з таких рахунків та посилення відповідальності за несанкціонований відбір електричної енергії. Наразі цей законопроект №11301-д від 18.07.2024 очікує на друге читання.

07

На додаток, державою були здійснені істотні кроки щодо імплементації Регламенту про REMIT – це набір європейських правил та практик, який спрямований на попередження зловживань на оптових енергетичних ринках та який передбачає відповідальність за маніпуляції учасників оптових енергетичних ринків. Це дозволяє регулятору

здійснювати нагляд за ринком, у тому числі шляхом прийняття всіх необхідних вторинних законодавчих актів та впровадження організаційних, ІТ-вимог та вимог щодо захисту даних. Зокрема, регулятор створив Реєстр учасників оптового енергетичного ринку та прийняв ряд підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на імплементацію.

²⁵ - <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44974>

²⁶ - <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44584>